

● PREDVOJNI KOMUNISTI PRIPOVEDUJEJO

Zapisan v »črni knjigi«

Ivan Jakič je kot petnajstleten fantič leta 1928 prišel iz zelene Dolenjske v Ljubljano, da bi se izučil za sodarja. Ker pa ni imel obrtniške šole, ni mogel opraviti izpita. Poiskal si je delo pri mestni komunali, kjer je ostal vse do konca leta 1935, ko je odšel k vojakom. Po vrnitvi se je zaposloval pri privatnih stavbnih podjetjih, opravljal razna zidarska dela in spoznaval vso trdoto življenja predvojnih let. Zato je kmalu postal član sindikata stavbnih delavcev in bil izvoljen za delavskega zaupnika. Delavski zaupnik pa je

takrat postal le dober delavec, tako da so ga cenili »idi delodajalci, kajti prav z njimi se je moral večkrat pogovarjati o mezdah in delovnih pogojih.

Pri delu v sindikatu se je seznanil s komunisti. Ti so mu rekli, naj tudi on postane član partije, saj je že dokazal, da mu lahko zaupajo. Pozimi 1938 je bil sprejet v Komunistično partijo. Ko smo ga vprašali, kako mu je ostal v spominu ta dan, se je Ivan Jakič nasmehnil in dejal: »Predvsem se je to zgodilo hitro in na skrivaj, saj so okrog stavbe tedanjega doma sindikatov, kjer smo imeli sesta-

nek, vedno oprezali policaji. Povabili so me na sestanek in nekdo od tovarišev me predlagal za sprejem v partijo. Predlog je moral seveda utemeljiti. Nato so o predlogu glasovali, še prej pa so me vprašali, če je to tudi moja želja. Sledil je seveda stisk roke in čestitke.«

Da bi uspešneje opravljal partijske naloge, se je s približno petnajstimi tovariši povezoval v celico stavbnih delavcev. Skupaj z njimi je potem razlagal delavcem, kakšen je pomen stavk, pojasnjeval cilje partije, pisal parole, raznašal letake, leta 1939 se je udeležil protidraginskih demonstracij in leto kasneje sodeloval pri zbiranju podpisov prijateljstva s Sovjetsko zvezo. Pomagal je pri organizaciji prvomajskih izletov, na katerih so znani komunisti, med njimi tudi Franc Leskošek, govorili udeležencem o dogajanjih v svetu. Zbiral je »rdečo pomoč« za tovariše, ki so se skrivali in so bili zato brez dela.

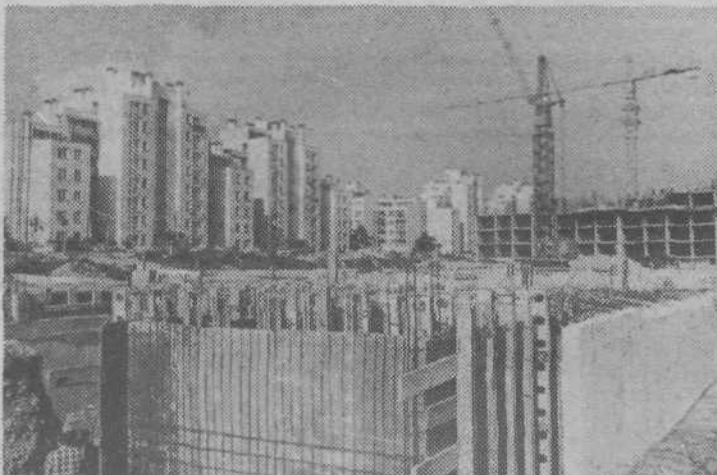
Privatniki, pri katerih je bil zaposlen, so sicer sumili, da je komunist, zadržano pa tega niso vedeli, dokler ni njegov priimek prišel v »črno knjigo«. To je bil seznam delavcev, ki so se iz različnih vzrokov, največkrat političnih, zamerili oblastem. Kdor je bil zapisan v tej knjigi, ni mogel več dobiti dela. To se je malo pred vojno zgodilo tudi Ivanu Jakiču. Že pred tem je včasih delal le dva do tri mesece v letu, vmes si je moral pomagati s priložnostnimi zaposlitvami, ko pa je prišel v »črno knjigo«, ga je dobil le pri nekaterih naprednejših delodajalcih.

Zdi se, da Ivan Jakič o teh letih ne pripoveduje rad, kot bi hotel reči, da to zdaj ni več pomembno. Verjetno je te spomine že večkrat pripovedoval svojim otrokom, znancom in prijateljem. Morda ponavljanje res vzbuja občutek, da preteklost ni več zanimiva. Vendar temu ni tako. Prav je, da o tem še govorimo in to tudi zapisemo, kajti le tako lahko presodimo, kako se je svet, v katerem živimo, spremenil.

Besedilo in slika: D. J.

Temelji za VVZ so postavljeni

Nova osnovna šola bo stala tik ob vrtec, med obema pa bo skupna kuhinja z zveznim hodnikom

O II. SAMOPRISPEVEK

Šola in vrtec v Novih Jaršah

Ob Servisni cesti v Novih Jaršah gradi podjetje Obnova iz sredstev II. samoprispevka VVZ za 140 otrok, starih od 2 do 7 let, ter popolno osnovno šolo z 18 učilnicami. Obe stavbi naj bi bili zgrajeni do septembra prihodnjega leta. V okviru VVZ so že sedaj predvideni večji gospodarski prostori, ker nameravajo kasneje doizdati prizidek za še 99 otrok. VVZ in šola bosta imela skupno kuhinjo, s katero ju bo povezoval pokrit hodnik.

Gradnja šole bo stala približno 50 milijonov dinarjev, VVZ pa sedemnajst milijonov in pol. Za povečane gospodarske prostore sta denar prispevali moščanska in bežigradska občina. Obe druž-

benopolitični skupnosti nameravata tudi v prihodnje združevati sredstva za dozdavo načrtovanega prizidka.

Besedilo in slika: D. J.

PISMA BRALCEV

Mladim ljubiteljem zborovskega petja!

Objavljamo dopisnico kot — ne edini — dokaz za to, da je zanimanje mladih za zborovsko petje iz dneva v dan večje.

Spoštovani!

Veseli me vaša odločitev o ustanovitvi mladinskega pevskega zbora, saj doslej mladina iz naše občine po končanem osnovnem šolanju res ni imela nobenih takih možnosti. Tudi sama sem v osnovni šoli pela v pevskem zboru, ob vstopu v gimnazijo pa se je vse ustavilo. Zdaj pa upam, da bom lahko spet sodelovala pri zborovskem petju.

Lepo pozdravljeni!

Tatjana Lojvec
Ljubljana-Polje, C. V-3

Sedaj smo res tik pred ustanovitvijo mladinskega pevskega zbora naše občine in vabimo vse mlade, ki si želijo ubranega petja, da nam to sporoče na naslov: ZVEZA KULTURNIH ORGANIZACIJ LJUBLJANA MOSTE-POLJE, Proletarska 1-III.

Za zunanost novega dela zdravstvenega doma v Mostah pravijo nekateri, da je nekoliko nenavadna. Del prizidka je namreč obit z lesom, kar sicer za tovrstne zgradbe ni v navadi, zbuja pa občutek topline in domačnosti. Sredi septembra bodo naši najmlajši, to je predšolski otroci, ki jim je ta del zdravstvenega doma tudi namenjen, že lahko poiskali zdravniško pomoč v novih prostorih. Omeniti še moramo, da bo na novo prebarvana tudi zunanost starega dela zdravstvenega doma, tako da bo celotna podoba stavbe lepša. Na sliki: prizidek k zdravstvenemu domu v Mostah bo že ta mesec sprejel najmlajše paciente. (Besedilo in slika: D. J.)

USLUŽNOSTNA OBRT

Ko človek hodi po ulicah naše občine, mora biti zelo pozoren, da odkrije tablo z napisom recimo čevljarstvo, modno šiviljstvo, popraviljanje nogavic, izdelovanje gumbov in podobno. Če potrebujete kakšno od teh storitev, je najbolje, da že prej povprašate znanca ali pogledate v telefonski imenik, kje bi lahko našli iskanega obrtnika. Iskanje »na slepo« je namreč zelo zamudno ali celo brezuspešno.

Ta ugotovitev, ki sploh ni nova, ne velja le za našo občino, temveč za mesto v celoti. Kje so vzroki za tako stanje? Morda primanjkuje primernih najemnih prostorov, prenizek zaslužek, previsoke davčne dajatve, delovni čas, ki je navadno daljši od osmih ur, ali še kaj drugega? Vemo, da je bilo za hitrejši razvoj obrti nekaj že storjenega, zlasti na področju davčne politike, kot na primer davčne olajšave za starejše občane, za obrtnike začetnike ter znižanje odmerne davka za tiste, ki imajo učence v gospodarstvu. Te olajšave naj bi tudi prispevale k sodobnejšemu načinu dela, k povečanju zmogljivosti in k modernizaciji opreme v obrtnih, še zlasti storitvenih dejavnostih.

Kljub temu je v letih 1976 in 1977 prišlo do nazadovanja obrtne, predvsem storitvene dejavnosti in za to srednjeročno obdobje že lahko ugotovimo, da razvoj ne bo takšen, kot smo ga načrtovali.

Poglejmo nekaj podatkov, ki veljajo za konec junija letošnjega leta. Obrtna dejavnost v naši občini temelji na zasebnem sektorju. Registriranih imamo 633 obrtnikov, ki ustvarijo letno okrog 312 milijonov dinarjev prometa. Izdelan imamo zaidalni načrt za sosesko MM4, kjer naj bi bilo 50 lokacij, namenjenih malemu gospodarstvu in štiri družbeni obrti. Prišlo pa je do zastojev v izdelavi delilnega načrta, zelo dolgi so tudi razlastitveni postopki, tako da bo do gradnje te cone prišlo šele v naslednjem srednjeročnem obdobju.

Takole ste želeli, kajne?

njej. Zmotili smo jo sicer pri delu, pa je bila vseeno pripravljena za kratek pogovor.

Kdaj ste pričeli delati »na svoje« in zakaj ste se pravzaprav odločili za to?

Svoj lokal sem odprla aprila 1969, za šiviljo pa sem se izučila že v mladih letih. Pred tem sem tri leta izdelovala na domu drobno galentrijo, dokler pa sta bili hčerki majhni, sem le gospodinjala. Lepega dne pa me je zamikalo, da bi se spet poskusila v šivanju. In odločila sem se.

Je bilo težko priti do primernih prostorov za šivalnico?

Niti ne, ker je hiša, v kateri imam lokal, moževa. Nerodno je le, da moram semkaj prihajati dvakrat dnevno. Stanujem namreč Pod ježami. Že vse letošnje leto delam le štiri ure dnevno, ker imam težave s kolki. Zato se tudi vozim na delo s kolesom.

Kdo vam pomaga pri delu?

Imam zelo pridno pomočnico, ki je zaposlena pri meni že enajsto leto, pomagajo pa mi tudi tri vajeke. Čeprav bi bilo zaradi dela potrebnih več pomočnic, jih ne morem imeti, ker so dajanje zanje precej visoke. Letos že spomladi nisem mogla več sprejemati blaga za poletne obleke.

Dela imate torej dovolj. Menite, da je dohodek primeren glede na vloženo delo?

Pri šivanju je še vedno veliko ročnega dela. Nekatere stranke pa želijo le ročno izdelavo. To delo je zelo zamudno in zato tudi premalo plačano. Delamo vsak dan od 6. do 12. ure, razen sobot. Seveda to velja le za pomočnico in vajeke, sama pa prihajam semkaj tudi ob popoldnevih, ker pač stranke dopoldne ne utegnemo. Tudi dopusta sem imela le 14 dni. Lahko rečem, da imam prav tako velike izdatke kot dohodek.

Zanimalo bi nas še, kako dolgo je treba čakati, recimo, za poletno obleko in kakšne so cene?

Glede cen bi dejala, da so pri nas nekoliko nižje kot drugje. Za izdelavo krila računamo 350 dinarjev, poletne obleke pa 600 do 650 din. Seveda poskušam stalnim strankam vedno ustreči. Precej jih je takih, ki jim šivam že vsa leta, odkar imam obrt. Zahajajo k meni z vseh koncev Ljubljane. Verjetno pa bo treba cene še letos povišati.

Majda Göderer je zadovoljna s svojim delom. Vseč ji je, da so njihovi delovni uspehi odvisni od njih samih. O vseh stvareh se pomenijo kar med delom. Tudi večina strank je prijetnih. Le vodenje knjig se ji zdi zapleteno in misli, da bi bilo lahko preprostejše. Zakaj pa je v občini tako malo šivilj, ne ve.

Besedilo in slika: DARJA JUVAN

● ŠOLSTVO ● ŠOLSTVO ●

Smeri razvoja usmerjenega izobraževanja

31 % delavcev z dokončano osnovno šolo in 25 % delavcev z nedokončano osnovno šolo konec leta 1978, pomanjkljivo ali v celoti odsotno načrtovanje zaposlovanja novih delavcev, skladno z razvojnimi programi — to so dejstva, ki zahtevajo resno analizo v vsaki temeljni organizaciji združenega dela. Ob nizanju teh dejstev pogosto padajo vprašanja o povezavi le-teh z usmerjenim izobraževanjem. In zato želimo poudariti eno temeljnih usmeritev novega zakona o usmerjenem izobraževanju — stalnost (permanentnost) izobraževanja zaposlenih delavcev. Upam si trditi, da veljajo tudi pri zaposlovanju skoraj enake tržne zakonitosti kot drugod; ali drugače povedano — kdo da več. Ekstenzivnost zaposlovanja pa dokazujejo številke: v minulem letu je bilo zaposlenih 5,8 % novih delavcev in v večini samo kvalificiranih in polkvalificiranih.

Da bi stanje popravili, ga uskladili z razvojem in razvojnimi načrti, moramo nujno poiskati prostor za usklajevanje med uporabniki in izvajalci, pripraviti programe izobraževanja delavcev in določiti način izobraževanja — ob delu ali iz dela. Iskanje možnosti od danes do jutri ni možno. Današnje izkušnje kažejo, da tozdi, ki nimajo organiziranega svojega šolskega centra, nimajo odgovarjajočih neposrednih povezav z izvajalci niti ni poglobljenega sodelovanja z drugimi izvajalci v posebnih izobraževalnih skupnostih usmerjenega izobraževanja.

V naši občini so z izvajalci tesno povezani gradbeni tozdi (Gradbeni šolski center), železnica (Železniški šolski center) ter papirniški in grafični tozdi (Šolski center tiska in papirja). Raznovrstnost poklicev in profilov pa zahteva razvejano sodelovanje z vse več izvajalci programov vzgoje in izobraževanja delavcev. Do danes je bilo poleg (minulega) povezovanja v posebne izobraževalne skupnosti povezovanje ureničeno z visokošolskimi delovnimi organizacijami v njihovih svetih, kjer so poleg delegatov ustanovitelja (izvršni svet SRS) sodelovali delegati odborov gospodarske zbornice Slovenije in delegati SZDL. Koliko pa smo delegatsko povezovanje tudi uresničili, je seveda drugo vprašanje.

V svetih srednjih šol je delegate širše družbene skupnosti imenoval ustanovitelj (skupščina mesta Ljubljana), neposredne vezi z uporabniki pa so izvajalci tkali skorajda sami. Možnega sodelovanja pri usklajevanju v občinskih izobraževalnih skupnostih pa v večini primerov ni bilo. Zakon o usmerjenem izobraževanju postavlja kot temeljni prostor usklajevanja obsega, kvalitete, vsebine in trajanje vzgoje in usmerjenega izobraževanja — posebne izobraževalne skupnosti usmerjenega izobraževanja. Usklajevanje v 16 posebnih izobraževalnih skupnostih je trenutno pičlo in prav tu velja izpostaviti izobraževanje delavcev ob delu ali iz dela, uskladiti programe in njihovo vsebino. Pridobivanje internih kvalifikacij bi moralo tako praktično odpreti. Zato je nujno pripraviti programe izobraževanja delavcev ob delu ali iz dela in ga uresničiti v neposrednem dogovoru z izvajalci.

Le na osnovi takšnih programov ob programih rednega šolanja je možno realizirati tudi svobodno menjavo dela in sredstev. Z usmerjanjem delavcev pa bomo tudi zajeli čedalje številnejše odhajanje delavcev v druge poklice in stihijnost izobraževanja ob delu. Na vprašanje, kje smo na področju usmerjenega izobraževanja, je še nevzdržen odgovor, da pozna odgovor — le veter.

J. L.